

“Kennis delen levert altijd meerwaarde op”

Als uitbreiding van de in 2016 opgerichte Werkplaats Onderwijsonderzoek Utrecht (WOU), is in schooljaar 2019-2020 op tien Utrechtse basisscholen de Werkplaats Onderwijsonderzoek Utrecht - Gelijke Onderwijskansen (WOU-GO¹) van start gegaan. Projectleider Jarrick Schaap vertelt over de verworvenheden van de afgelopen jaren en over ontwikkelingen in en van de werkplaats. “Er zijn nu dertig Utrechtse scholen die onderzoeksmatig werken, maar ook speelt de werkplaats een steeds prominentere rol in de stad en in de regio.”

Werkten de scholen in de WOU aan verschillende onderzoeksthema's, de WOU-GO scholen richten zich allemaal op bevordering van gelijke kansen van leerlingen. Daarbij profiteert de werkplaats niet alleen van de ervaringen die de afgelopen jaren in de WOU zijn opgedaan, maar ook van de in Utrecht ontwikkelde aanpak 'Brede School Academie' voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Inmiddels is deze aanpak doorontwikkeld naar ['UGO - Gelijke Onderwijskansen'](#).

WOU-GO

Op tien Utrechtse scholen werken leerkrachten ('brokers') samen met onderzoekers op een wetenschappelijk onderbouwde manier aan de bevordering van gelijke kansen van leerlingen. Specifieker: ze richten zich op verbetering van het onderwijs in begrijpend lezen, het woordenschatonderwijs en aan uitbreiding van de kennis van de wereld. Dit zijn elementen van de Brede School Academie (inmiddels doorontwikkeld naar UGO), een succesvolle Utrechtse aanpak om onderwijsachterstanden te verminderen.

Op basis van het gemeenschappelijke kader van UGO werken de WOU-GO scholen aan een onderwijsvraagstuk dat speelt op de eigen school. De school is eigenaar van het onderzoek en leerkrachten en onderzoekers werken samen op basis van gelijkwaardigheid. De werkplaats bewerkstelligt een onderzoekende cultuur op de scholen en bevordert evidence-informed handelen van leraren. Er vindt bovenschools intervisie plaats en de deelnemende scholen delen hun opbrengsten met elkaar.

Zie: www.werkplaatsonderwijsonderzoekutrecht.nl

Cruciale rol schoolleider

WOU-GO heeft veel baat bij de ervaringen die de afgelopen jaren zijn opgedaan in de Werkplaats Onderwijsonderzoek Utrecht. De organisatie en de werkwijze staan als een huis, maar ook hebben de ervaringen aandachtspunten opgeleverd over de begeleiding van scholen. “We weten

¹ WOU-GO is een samenwerkingsverband van drie Utrechtse onderwijsbesturen voor primair onderwijs (PCOU Willibrord, SPOU, KSU), de Utrechtse hogescholen met een lerarenopleiding voor primair Onderwijs (de Marnix Academie, Hogeschool Utrecht), de Universiteit Utrecht en de Universiteit voor Humanistiek.

bijvoorbeeld dat een school dit er niet ‘even’ bij kan doen,” zegt Schaap, “maar dat het onderzoek een integraal onderdeel moet zijn van het jaarplan. Alleen als het goed is verankerd en geborgd, bevorderen de WOU-activiteiten schoolontwikkeling en een onderzoekende cultuur in de school.”

Daarmee samenhangend is er ook meer aandacht gekomen voor de rol van de schoolleider. Schaap: “Was de focus aanvankelijk gericht op de broker en de onderzoeker, inmiddels weten we dat de schoolleider een cruciale rol speelt. De schoolleider moet de werkwijze en de uitkomsten van het onderzoek borgen en moet bevorderen en bewaken dat het bijdraagt aan de schoolontwikkeling. Het is dan ook belangrijk dat de schoolleider de meerwaarde ziet, betrokken is en meeleeft, maar het onderzoek tegelijkertijd bij de broker en de onderzoeker kan laten. Ook is het van belang dat de schoolleider aanwezig is bij intervisiemomenten, jaarconferenties en kennis neemt van wat er op andere scholen gebeurt.”

Ambassadeurs

Om schoolleiders daarin te stimuleren, spelen ook bestuurders een belangrijke rol. De organisatiestructuur van de werkplaats is daarbij helpend, legt Schaap uit. “Naast de stuurgroep, hebben wij een werkplaatsbrede werkgroep waarin adviseurs van de deelnemende stichtingen zitting hebben. Zo zit er in feite in elk bestuur een ambassadeur van de werkplaats, die de eigen schoolleiders kan stimuleren en bevragen. De bestuurders kunnen het onderzoek en de onderzoekscultuur op school bijvoorbeeld aan de orde stellen in managementgesprekken met schoolleiders.”

Schaap vindt het mooi om te zien dat de onderzoeksmatige werkwijze de afgelopen jaren in steeds meer scholen de praktijk is geworden. Op dit moment ligt de nadruk op de tien WOU-scholen, maar de twintig scholen die de afgelopen jaren deelnamen aan de werkplaats werken ook nog steeds onderzoeksmatig. “Dat betekent dat er in Utrecht nu zo’n dertig scholen zijn die deze manier van werken hebben geïmplementeerd”, vertelt Schaap. “We onderhouden nog steeds de website voor de andere WOU-scholen en we organiseren regelmatig bijeenkomsten waar de WOU-scholen kennis en ervaringen uitwisselen. De werkplaats functioneert vanuit de basishouding dat kennis delen altijd meerwaarde oplevert. Daarom zijn we er sterk op gericht om kennis te delen, zowel binnen de werkplaats als daarbuiten.”

Inbedding en verbreding

Dat er ook steeds meer kennis *buiten* de werkplaats wordt gedeeld, heeft ermee te maken dat de werkplaats gaandeweg een positie heeft verworven in de stad Utrecht en in de regio. Illustratief hiervoor is bijvoorbeeld het feit dat WOU-GO vorig jaar werd benaderd met de vraag of de onderzoekers – naast de onderzoeksactiviteiten op de WOU-GO-scholen – op lokaal niveau coronagerelateerd onderzoek wilden doen. En zo geschiedde: in opdracht van de Utrechtse Onderwijsagenda hebben WOU-GO-onderzoekers zowel in het po als in het vo meegewerkt aan onderzoek naar onderwijsachterstanden en naar het leesniveau van leerlingen in coronatijd.

Ook heeft WOU-GO verbinding met verschillende initiatieven en overlegtafels in de regio, zoals de netwerken Wetenschap & Technologie, Samen Opleiden en [Utrecht Leert](#), een brede samenwerking die zich richt op het oplossen van het lerarentekort. Dat de werkplaats steeds meer is ingebed in de regio, is volgens Schaap onder meer te danken aan de opgedane ervaringen binnen de WOU. “Bestuurders zitten aan allerlei lokale en regionale tafels en kunnen daar de werkplaats en thema’s en onderzoek van de WOU onder de aandacht brengen en zo nodig verbreden. Zo is de werkplaats een hele functionele broedplaats om samenwerking te bewerkstelligen. Dat is ook onze ambitie: verbreding en inbedding in de regio.”

“De werkplaats is een functionele broedplaats om samenwerking te bewerkstelligen”

Sectoroverschrijdend

Zeker als het gaat om gelijke kansen en achterstandenbestrijding, is het volgens Schaap noodzakelijk dat de samenwerking de grenzen van de onderwijssector overschrijdt. “Om het verschil te kunnen maken voor kwetsbare leerlingen zullen we, ook als werkplaats, intensiever moeten gaan samenwerken met zorg en welzijn. Er participeren scholen in WOU-GO die daarin al heel ver zijn, maar als werkplaats zitten we wat dat betreft nog in de verkennende fase. Ook in die zin willen we in de toekomst gaan verbreden. Hoe de werkplaats na afloop van de WOU-GO subsidie in 2022 precies verder gaat weten we nog niet, maar alle betrokken partijen willen dit voortzetten. Deze ontwikkeling is niet meer weg te denken uit het Utrechtse onderwijs.”